

การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐาน
การปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ

temples according to building standards of local government
organizations. Of the Sangha of Kaeng Khro District
Chaiyaphum province.

พระมหาอัศววัฒน์ กิตติญาโน (เหมือนพันธ์)

Phramaha Akkharawut Kittiyano (Mueanphan)

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Chaiyaphum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: article26122567@gmail.com

Received: 7 May 2025; Revised: 23 August 2025; Accepted: 27 August 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกลุ่มพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกลุ่มพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับพระสังฆาธิการในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (Mixed Methods Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่พระสังฆาธิการในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 130 รูป

ผลการวิจัยพบว่า

การศึกษาการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดของพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.15) ส่วนปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ การยกเว้นขออนุญาต การตัดแปลง เคลื่อนย้าย หรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ล้วนสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านความรู้และกระบวนการตามเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, แนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจเสนอในรูปแบบหลัก ESPC ได้แก่ 1) การส่งเสริม (Encourage) 2) การสนับสนุน (Support) 3) การให้บริการ (Provide Service) และ 4) การสร้างเครือข่าย (Create a Network) โดยเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย การเข้าถึงบริการ และการ

แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี นอกจากนี้ ยังได้พัฒนารูปแบบการดำเนินงานตามหลัก PCOD คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม (Problem Analysis) 2) การจัดทำคู่มือคุณภาพ (Create a Quality Manual) 3) การจัดโครงการอบรม (Organize a Project) และ 4) การกำกับติดตามและช่วยเหลือ (Direct and Follow) เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอย่างเป็นระบบ ลดความคลาดเคลื่อน และยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการการก่อสร้างในวัดอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การเสริมสร้าง, รูปแบบการจัดการ, สิ่งปลูกสร้างตามเกณฑ์มาตรฐาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research article aimed to 1) examine the problems related to the construction of religious buildings within temples according to the construction standards of local administrative organizations among ecclesiastical administrators in Kaeng Khro District, Chaiyaphum Province; 2) explore approaches to enhancing understanding of construction standards among ecclesiastical administrators; and 3) develop an appropriate management model for religious building construction that aligns with local administrative standards in the area. The study employed a Mixed Methods Research design. The research population consisted of 130 ecclesiastical officials in Kaeng Khro District, Chaiyaphum Province.

The findings revealed that, overall, the problems were at a moderate level ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.15). Other issues included exemption from permit requirements, modification, relocation, and demolition of buildings, reflecting limitations in legal knowledge and procedural clarity within local administrative frameworks. The proposed approach to enhance understanding follows the ESPC model: 1) Encourage—promoting accurate knowledge and attitudes, 2) Support—providing resources and procedural aid, 3) Provide Service—offering accessible and practical services to temples, and 4) Create a Network—building collaborative networks to share best practices. Furthermore, the PCOD management model was developed: 1) Problem Analysis—participatory problem assessment, 2) Create a Quality Manual—developing accurate legal and technical guidelines, 3) Organize a Project—implementing training and outreach programs, and 4) Direct and Follow—supervising, monitoring, and supporting implementation, to foster systematic understanding and elevate construction management standards within temples sustainably.

Keywords: Enhancement, Management Model, Standardized Constructions, Local Administrative Organization (LAO)

บทนำ

ประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ทำให้วัดมิใช่เพียงสถานที่ทางศาสนาเท่านั้น หากยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวัฒนธรรม การศึกษา และกิจกรรมสาธารณะ พื้นที่วัดถูกใช้ประโยชน์หลากหลาย ทั้งเป็นที่พำนักของพระภิกษุและสามเณร เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ตลอดจนเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมสำคัญในวันพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ วัดจึงมีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาความเชื่อ ค่านิยม และศิลปวัฒนธรรมไทยมาอย่างยาวนาน การก่อสร้างเสนาสนะภายในวัดถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องคือ การก่อสร้างจำนวนมากดำเนินการโดยปราศจากการกำกับดูแลทางวิชาชีพ ไม่มีการตรวจสอบแบบแปลนหรือการให้คำปรึกษาจากหน่วยงานท้องถิ่น ส่งผลให้สิ่งปลูกสร้างบางแห่งขาดความมั่นคงแข็งแรง ไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดการถ่ายเทอากาศและแสงสว่าง หรือมีขนาดไม่เหมาะสม (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ, 2565) การก่อสร้างในอดีตมักเกิดจากการริเริ่มของเจ้าอาวาสหรือคณะกรรมการวัด โดยไม่มีความรู้ด้านวิศวกรรมหรือสุขาภิบาล ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์และสามเณรผู้พำนักในวัด

ในด้านกฎหมาย แม้อาคารศาสนาบางประเภทได้รับการยกเว้นจากข้อกำหนดบางประการ เช่น ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ที่ไม่บังคับให้ต้องขออนุญาตอย่างเคร่งครัด แต่อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดยังคงเกี่ยวพันกับกฎหมายการใช้ประโยชน์ในที่ดินและพื้นที่สาธารณะ หากขาดความเข้าใจอาจนำไปสู่การก่อสร้างที่ผิดแบบแผน ละเมิดพื้นที่สาธารณประโยชน์ หรือขัดต่อข้อกำหนดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อรุณ สิริจานุสรณ์, 2555) โดยอปท. มีหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแลด้านการควบคุมอาคาร สุขาภิบาล และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่พระสงฆ์จำเป็นต้องเข้าใจเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการก่อสร้างในวัดส่วนใหญ่มุ่งเน้นด้านสถาปัตยกรรมและประเพณี (สุทธิพงศ์ เสถียรไชย, 2560) หรือการบริหารจัดการทั่วไปของวัด (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549) แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกที่บูรณาการ กฎหมายท้องถิ่นด้านการก่อสร้าง เข้ากับ บทบาทของพระสังฆาธิการ ในฐานะผู้บริหารจัดการวัดโดยตรง ช่องว่างการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการวิจัยที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันปัญหาทั้งด้านวิศวกรรม สาธารณสุข และกฎหมาย

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจสำหรับพระสังฆาธิการในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยเชื่อมโยงข้อกำหนดทางกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ากับแนวคิดด้านการบริหารจัดการและการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์มีแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินการก่อสร้างภายในวัด ผลการวิจัยคาดว่าจะประโยชน์ต่อพระสังฆาธิการในฐานะผู้บริหารจัดการวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานกำกับดูแล ตลอดจนชุมชนในฐานะผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่วัด โดยองค์ความรู้ใหม่นี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติ เพื่อสร้างมาตรฐานการก่อสร้างวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ปลอดภัย และคงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกลุ่มพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกลุ่มพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับพระสังฆาธิการในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยพิจารณาจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัด และมาตรฐานการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและการบริหารจัดการวัด เพื่อให้ได้แนวทางการวิจัยที่ครอบคลุมทั้งมิติคุณภาพและปริมาณ อันเหมาะสมต่อการศึกษาปัญหาและการพัฒนารูปแบบที่ใช้จริงได้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับพระสังฆาธิการและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อค้นหาสภาพปัญหาและแนวทางปฏิบัติจริง โดยข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบแบบสอบถามเชิงปริมาณ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) โดยสร้างแบบสอบถามขึ้นจากผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบสภาพปัญหา แนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจ และการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม ข้อมูลที่ได้ถูกนำไปวิเคราะห์ด้วยสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation)

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสังฆาธิการในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 130 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ, 2561) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 99 รูป กำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามจำนวนประชากรของแต่ละตำบล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและเก็บแบบสอบถามกลับคืนได้จำนวน 99 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100.00 และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติตั้งนี้การแจกแจงความถี่ค่า

ร้อยละเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสหพันธ์เพียร์สัน(Pearson's productmoment correlatio)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของพระสังฆาธิการในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงระดับปัญหาเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวม

ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิธีการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านวิธีการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง	3.47	1.17	ปานกลาง
ด้านการพิจารณาอนุญาตก่อสร้าง	3.11	0.91	ปานกลาง
การพิจารณาอนุญาตดัดแปลงสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร	2.51	0.72	ปานกลาง
การพิจารณาอนุญาตรื้อถอน	2.42	0.73	น้อย
การพิจารณาอนุญาตเคลื่อนย้ายสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร	2.63	0.92	ปานกลาง
การพิจารณาอนุญาตดัดแปลง หรือใช้ที่จอดรถ ที่กลับรถ และทางเข้า-ออกของรถเพื่อการอื่น	2.87	0.83	ปานกลาง
การออกใบอนุญาตหรือใบอนุญาตรับรอง	3.20	0.92	ปานกลาง
สิ่งปลูกสร้าง/อาคารที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต	2.89	0.87	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.89	0.15	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.15) เมื่อนำมาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ วิธีการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.17) รองลงมาคือ การออกใบอนุญาตหรือใบอนุญาตรับรอง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.92) และการพิจารณาอนุญาตก่อสร้าง ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.91) ในขณะที่ประเด็นอื่น ๆ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ได้แก่ สิ่งปลูกสร้างหรืออาคารที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.92) การพิจารณาอนุญาตดัดแปลง หรือการใช้พื้นที่สำหรับที่จอดรถ การกลับรถ และทางเข้า-ออกของรถเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = 0.83) การพิจารณาอนุญาตเคลื่อนย้ายสิ่งปลูกสร้างหรืออาคาร ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.92) และการพิจารณาอนุญาตดัดแปลงสิ่งปลูกสร้างหรืออาคาร ($\bar{X} = 2.51$, S.D. = 0.72) สำหรับด้านที่มีระดับปัญหาค่ำที่สุด คือ การพิจารณาอนุญาตรื้อถอน ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 0.73)

2. ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อในจังหวัดชัยภูมิ

2.1 ความเข้าใจของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการศึกษา พบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการยื่นขออนุญาตก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไป การดำเนินการด้านการก่อสร้างมักขึ้นอยู่กับการศึกษาหารือกันระหว่างเจ้าอาวาส กรรมการวัด และไวยาวัจกร โดยอาศัยหลัก “สัปปายะ 4” เป็นแนวทางหลักในการจัดสร้างที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ภายในวัด ข้อมูลที่ได้สะท้อนให้เห็นว่าวัดจำนวนมากยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของอาคารที่ต้องขออนุญาต และยังไม่ได้มีความรู้ที่เป็นระบบเกี่ยวกับขั้นตอนหรือระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการออกใบอนุญาต นอกจากนี้ การดำเนินการขออนุญาตมักเกิดจากการขอคำแนะนำเฉพาะหน้า โดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นไม่ได้มีบทบาทในการเข้าไปให้ความรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง การจัดการด้านสิ่งปลูกสร้างภายในวัดส่วนใหญ่ยังเป็นการดำเนินงานตามความเข้าใจของคณะสงฆ์ในวัด โดยปราศจากแบบแปลนหรือคำปรึกษาจากหน่วยงานรัฐอย่างเป็นทางการ จึงมีข้อเสนอว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ หรือจัดทำคู่มือที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนให้พระสังฆาธิการมีความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถดำเนินการก่อสร้างได้อย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน

2.2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัด

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการก่อสร้างในวัดยังมีลักษณะจำกัด โดยมักจะเข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะในกรณีที่วัดร้องขอเท่านั้น เช่น การตรวจสอบแบบแปลน หรือการให้คำปรึกษาด้านเอกสารการยื่นขออนุญาต อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีระบบการให้ความรู้หรือกำกับดูแลเชิงรุกเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานการก่อสร้างสำหรับวัด ส่งผลให้วัดจำนวนมากยังคงปฏิบัติตามแนวทางของตนเอง โดยใช้ความเข้าใจเดิม ๆ หรือคำแนะนำจากผู้รับเหมาในพื้นที่เป็นหลัก ในบางกรณี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทเพียงในลักษณะของการเข้าร่วมในกิจกรรมประเพณีของวัดมากกว่าการเป็นที่ปรึกษาด้านเทคนิคหรือกฎหมาย นอกจากนี้ ข้อมูลยังสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องไม่เคยจัดส่งเอกสารคู่มือ หรือดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลด้านมาตรฐานการก่อสร้างให้วัดรับทราบอย่างเป็นทางการ แม้พระพุทธศาสนาจะมีบทบาทเป็นศูนย์รวมของชุมชน แต่ในเชิงโครงสร้างกลับไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอจากภาครัฐในเรื่องนี้

2.3 แนวทางการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจควรมุ่งเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน กระบวนการ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตก่อสร้าง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทในการจัดทำคู่มืออบรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และส่งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านเข้าไปเป็นที่ปรึกษาให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

พระสังฆาธิการในอำเภอแก้งคร้อยังขาดความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมา วัดส่วนใหญ่เข้าใจว่าการก่อสร้างสามารถดำเนินการตามหลักสัปปายะ 4 ได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงมาตรฐานของท้องถิ่น แนวคิดเช่นนี้ทำให้วัดหลายแห่งดำเนินการก่อสร้างโดยไม่มีความมั่นคงแข็งแรง ขาดความปลอดภัย และไม่ผ่านเกณฑ์สุขาภิบาลที่กำหนดไว้ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรริเริ่มโครงการให้ความรู้ทั้งในระดับเอกสาร คู่มือการปฏิบัติ และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของพระสังฆาธิการในการบริหารจัดการเสนาสนะ ให้มีมาตรฐานที่ถูกต้อง ปลอดภัย และเหมาะสมกับบริบทของวัดและชุมชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

3. รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ เจ้าคณะระดับต่าง ๆ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ รวมจำนวน 10 รูปหรือคน พบว่า การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประเด็นสำคัญที่สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ ดังนี้

3.1 ความแตกต่างด้านแนวคิดและหลักเกณฑ์ของวัดกับท้องถิ่น วัดโดยทั่วไปดำเนินการก่อสร้างตามหลัก "สัปปายะ 4" ซึ่งเน้นความเหมาะสมด้านกายภาพ จิตใจ และสุขลักษณะสำหรับพระภิกษุสามเณร ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างที่อิงกฎหมายและข้อบังคับ การไม่เข้าใจซึ่งกันและกันในแนวทางทั้งสองฝ่ายจึงเป็นจุดเริ่มต้นของความคลาดเคลื่อน และเป็นเหตุให้วัดส่วนใหญ่ขาดความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับการขออนุญาตก่อสร้างตามขั้นตอนของท้องถิ่น

3.2 ความจำเป็นในการจัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติที่บูรณาการ ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่า ท้องถิ่นควรจัดทำคู่มือเฉพาะที่ผสมผสานเกณฑ์มาตรฐานของท้องถิ่นกับหลักสัปปายะของวัด เพื่อให้วัดสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างสอดคล้องกับบริบททางพระพุทธศาสนา คู่มือนี้ควรชัดเจน เข้าใจง่าย และถูกเผยแพร่ในรูปแบบที่เข้าถึงได้ เช่น จัดอบรม ประชุมชี้แจง หรือการเผยแพร่ผ่านเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน

3.3 การสร้างกระบวนการสื่อสารและกลไกการติดตามที่เป็นระบบ ท้องถิ่นควรมีเจ้าหน้าที่ประสานงานที่มีทักษะในการสื่อสารกับวัดและมีความเข้าใจในข้อจำกัดของวัด รวมถึงควรจัดเวทีหารือแบบมีส่วนร่วมเพื่อรับฟังปัญหาและวางแผนการสนับสนุนอย่างรอบด้าน ที่สำคัญ ควรมีระบบติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของวัดต่อการบริการของท้องถิ่น พร้อมทั้งมีช่องทางรับข้อเสนอแนะกลับมาเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.4 ความจำเป็นในการเข้าถึงวัดก่อนเริ่มก่อสร้าง เนื่องจากการก่อสร้างภายในวัดมักเกิดจากแรงศรัทธาของประชาชนที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานทางกฎหมาย ท้องถิ่นจึงควรเข้าไปเป็นที่ปรึกษาตั้งแต่ระยะเริ่มต้น โดยให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สื่อสารอย่างต่อเนื่อง และหากพบการก่อสร้างที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ควรช่วยหาแนวทางปรับแก้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการรื้อถอนที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ศาสนสถาน

3.5 การขาดความรู้ด้านกฎหมายของผู้บริหารวัด วัดส่วนใหญ่มุ่งเน้นการก่อสร้างตามหลักธรรมวินัย และไม่มีความรู้ด้านข้อกฎหมายหรือเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้มีการก่อสร้างโดยไม่ได้ออกอนุญาต หรือไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ควรจะเป็น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือการ

ตรวจสอบภายหลัง ท้องถิ่นจึงควรจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการและจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อกฎหมายที่จำเป็น

3.6 การสร้างเครือข่ายและต้นแบบวัดมาตรฐาน หนึ่งในข้อเสนอที่ได้รับการเน้นย้ำคือ การสร้างต้นแบบวัดที่ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานของท้องถิ่นอย่างครบถ้วน เพื่อเป็นตัวอย่างให้วัดอื่นนำไปประยุกต์ใช้ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวัด-ท้องถิ่นในระดับพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนา

3.7 การผลักดันให้การเสริมสร้างความเข้าใจเป็นนโยบายระดับพื้นที่ ข้อเสนอสุดท้ายที่สำคัญคือ ควรผลักดันให้แนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานกลายเป็นนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม มีการวางแผนรายปี และมอบหมายเจ้าหน้าที่โดยตรงให้ดูแลเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างภายในวัด ตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานเป็นกระบวนการ 4 ขั้นตอนที่เชื่อมโยงกัน ภายใต้หลัก PCOD ได้แก่

1. P: Problem Analysis (การวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม) เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการ โดยเน้นการเปิดพื้นที่ให้วัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง อาทิ ความรู้ความเข้าใจที่จำกัดของเจ้าอาวาส กรรมการวัด และผู้นำชุมชนเกี่ยวกับเกณฑ์การปลูกสร้าง รวมถึงการขาดแนวทางที่เป็นรูปธรรม ส่งผลต่อการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

2. C: Create a Quality Manual (การสร้างคู่มือที่มีคุณภาพ) จากการวิเคราะห์ปัญหา จึงจำเป็นต้องจัดทำ “คู่มือที่มีคุณภาพ” ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างภายในวัด รวมถึงเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้วัดสามารถเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

3. O: Organize a Project (จัดแผนการโครงการอบรม) เมื่อมีเครื่องมือในการดำเนินงานแล้ว ต้องจัดทำแผนการอบรมหรือโครงการที่เป็นรูปธรรม เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือการจัดกิจกรรมร่วมกันกับวัด เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง

4. D: Direct and Follow (กำกับและติดตาม)

ขั้นสุดท้ายคือการติดตามและประเมินผล โดยท้องถิ่นต้องกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กับวัดในการดำเนินการจริง หากเกิดปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือสามารถให้คำแนะนำอย่างตรงจุด

สรุปได้ว่า โมเดล PCOD เป็นแนวทางการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เน้น “การมีส่วนร่วม” และ “การสนับสนุนอย่างเป็นระบบ” จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อยกระดับความเข้าใจและการปฏิบัติของวัดให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างถูกต้องและยั่งยืน โดยการวิเคราะห์ปัญหา การสร้างเครื่องมือที่เหมาะสม การดำเนินโครงการที่เป็นรูปธรรม และการกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด ล้วนเป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนให้วัดมีการบริหารจัดการสิ่งปลูกสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักธรรมและหลักกฎหมายในเวลาเดียวกัน

ภาพที่ 1 รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างภายในวัด

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” สามารถสรุปผลการศึกษาอย่างเป็นระบบได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาในการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.15) โดยประเด็นที่มีปัญหาสูงที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.17) รองลงมาคือ การออกใบแทนใบอนุญาต (ค่าเฉลี่ย = 3.20) และการพิจารณาอนุญาตก่อสร้าง (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.11$) ส่วนปัญหาอื่น เช่น การอนุญาตดัดแปลง เคลื่อนย้าย หรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง พบว่ามีระดับปัญหาน้อยถึงปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านความรู้ความเข้าใจของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับข้อกำหนดและขั้นตอนการดำเนินการตามเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ สอดคล้องบางส่วนกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ภุชงค์ สุ่มเระ แต่ไม่สอดคล้องกับงานของพระมหาสมชาย สุนติกโร (พระมหาสมชาย สุนติกโร (ชุ่มจิต), 2556) และพระหัตถ์สนธิ์ ปริบุญโญ (พระหัตถ์สนธิ์ ปริบุญโญ (สุวรรณจินดา), 2558) ที่พบว่าการบริหารด้านสาธารณูปการของคณะสงฆ์ในพื้นที่อื่นมีความเข้มแข็งมากกว่าหรือมีบทบาทที่แตกต่างกัน

2. แนวทางในการเสริมสร้างความเข้าใจ

แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความเข้าใจใช้หลัก ESPC ได้แก่

- E (Encourage) การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ
- S (Support) การสนับสนุนด้านกระบวนการและทรัพยากร

876 การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

- P (Provide Service) การให้บริการเชิงรุก
- C (Create a Network) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

แนวทางดังกล่าวมุ่งให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างวัด โดยเฉพาะการจัดทำคู่มือ การเข้าถึงข้อมูล และการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สอดคล้องกับผลงานของพระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ (พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, 2564) ที่เน้นการจัดระบบเครือข่ายและกระบวนการเสริมสร้างความเข้าใจในระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ

3. รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจ

จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินการควรยึดหลัก PCOD ได้แก่

- P (Problem Analysis) การวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม
- C (Create a Quality Manual) การจัดทำคู่มือที่มีคุณภาพ
- O (Organize a Project) การดำเนินโครงการเสริมสร้างความเข้าใจ
- D (Direct and Follow) การกำกับและติดตามผล

การนำหลัก PCOD มาปรับใช้ช่วยให้การพัฒนาการบริหารจัดการสิ่งปลูกสร้างในวัดมีความเป็นระบบ สามารถระบุปัญหาได้ตรงจุด ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และผลักดันให้เกิดมาตรฐานเดียวกันทั้งในระดับพื้นที่และองค์กรท้องถิ่น

องค์ความรู้ที่ได้รับ

“การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานการปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ ในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัย สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางและรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจจากการทบทวนทฤษฎีและสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

แนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจ: หลัก ESPC

แนวทางการส่งเสริมความเข้าใจในประเด็นสิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้หลักการ ESPC ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่:

E (Encourage) การส่งเสริม: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเริ่มจากการสำรวจความเข้าใจของเจ้าอาวาส คณะกรรมการวัด ไวยาวัจกร และผู้นำชุมชน รวมถึงศึกษาวิธีปฏิบัติของวัดในการก่อสร้าง เพื่อประเมินระดับความเข้าใจในข้อกำหนดและขั้นตอนการดำเนินการ

S (Support) การสนับสนุน: ควรให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการก่อสร้าง มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนกระบวนการบริการ เพื่อช่วยให้วัดสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง ลดความเสี่ยงต่อการถูกรื้อถอน

P (Provide Service) การให้บริการ: หน่วยงานท้องถิ่นต้องมีระบบอำนวยความสะดวก เช่น บริการให้คำปรึกษา ตรวจสอบแบบแปลน และติดตามการดำเนินงานของวัด เพื่อให้กระบวนการก่อสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

C (Create a Network) การสร้างเครือข่าย: ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างวัดกับวัด และระหว่างวัดกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเป็นเครือข่ายที่เอื้อในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างต้นแบบวัดที่ปฏิบัติตามมาตรฐานได้อย่างถูกต้อง

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจ: หลัก PCOD

เพื่อนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยเสนอรูปแบบการดำเนินงานตามหลัก PCOD ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่:

P (Problem Analysis) การวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม: วิเคราะห์สภาพปัญหาร่วมกับพระสงฆ์ คณะกรรมการวัด ผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อค้นหาจุดอ่อนด้านความรู้และการปฏิบัติในการก่อสร้าง รวมถึงการสำรวจสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

C (Create a Quality Manual) การจัดทำคู่มือคุณภาพ: จัดทำเอกสารแนวทางที่ครอบคลุมหลักเกณฑ์ของท้องถิ่น หลักสัปปายะ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติร่วมกันของวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

O (Organize a Project) การจัดโครงการส่งเสริมความเข้าใจ: บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น กำหนดงบประมาณและจัดกิจกรรมอบรม หรือโครงการเผยแพร่ความรู้ให้แก่พระสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปลูกสร้างในวัด

D (Direct and Follow) การกำกับและติดตาม: ลงพื้นที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบความเหมาะสมของพื้นที่ก่อสร้าง รูปแบบอาคาร และการดำเนินงาน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือในกรณีที่สิ่งปลูกสร้างไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดกับวัด

สรุปได้ว่าการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างในวัดตามเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างวัดและหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ ใช้ทั้งการส่งเสริม สนับสนุน บริการ และสร้างเครือข่ายในระยะยาว พร้อมมีคู่มือและรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และสามารถยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการสิ่งปลูกสร้างภายในวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุป

การศึกษาการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในวัดของพระสังฆาธิการอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.15) แนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจเสนอในรูปแบบหลัก ESPC ได้แก่ 1) การส่งเสริม (Encourage) 2) การสนับสนุน (Support) 3) การให้บริการ (Provide Service) และ 4) การสร้างเครือข่าย (Create a Network) นอกจากนี้ยังได้พัฒนารูปแบบการดำเนินงานตามหลัก PCOD คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม (Problem Analysis) 2) การจัดทำคู่มือคุณภาพ (Create a Quality Manual) 3) การจัดโครงการอบรม (Organize a Project) และ 4) การกำกับติดตามและช่วยเหลือ (Direct and Follow)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ สามารถนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

- 1) คณะสงฆ์จังหวัดควรส่งเสริมให้วัดยึดตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมายและการรื้อถอน
- 2) เสนอให้ตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการพัฒนาเสนาสนะให้เป็นไปตามหลักสุขาภิบาล และจัดตั้งเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษา
- 3) ส่งเสริมการประสานความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานท้องถิ่นในการกำหนดแนวทางการก่อสร้าง

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

- 1) พัฒนาความรู้ของเจ้าอาวาสและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจหลักเกณฑ์การปลูกสร้าง
- 2) ส่งเสริมการวางแผนผังวัด และตรวจสอบแบบโดยเจ้าหน้าที่
- 3) จัดทำรูปแบบการปลูกสร้างที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

3. ข้อเสนอเพื่อการวิจัยต่อไป

- 1) ขยายผลการวิจัยไปยังจังหวัดใกล้เคียงเพื่อเปรียบเทียบและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ

2) นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในงานบริหารจัดการด้านสาธารณูปการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ. (2565). บัญชีรายชื่อเจ้าอาวาสในอำเภอแก้งคร้อ. ชัยภูมิ: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ.

_____. เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ (ครั้งที่ 1, 4 สิงหาคม 2561). ชัยภูมิ: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ.

อรุณ สิริจานุสรณ์, (2555). การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). พุทธธรรมกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์. (2564). การเสริมสร้างแนวปฏิบัติในการสังคมสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์กฤษณ์ภูมิลักษณ์. (2560). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกิจการคณะสงฆ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระหัตถ์ ปรีบุญโณ (สุวรรณจินดา). (2558). บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา (การจัดการเชิงพุทธ). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมชาย สุนติกโร (ชุ่มจิต). (2556). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกิจการคณะสงฆ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper & Row.